

Flexibel onderwijs en een flexibele digitale leeromgeving (DLO).

Over dit thema werd op donderdag 29 september in de monumentale omgeving van de Leidse Faculty Club door ruim 40 aanwezigen een goed gesprek gevoerd. De organisatie was in handen van de themagroep DLO bestaande uit Nico Juist (Hogeschool Leiden), Mecheline Rutjes (Haagse Hogeschool), Lilian Boerboom (Universiteit Leiden), Ellen Zillig-Straatman (TU-Delft), Ton Gloudemans (InHolland) en Ronald van Rietschoten (Hogeschool Rotterdam).

Jasper Klerkx, Projectleider ICT van de Hogeschool Leiden, verzorgde een heldere [inleiding](#) over de impact van flexibilisering op de onderwijsorganisatie. Daarbij kwamen diverse perspectieven op flexibilisering aan bod, uiteenlopend van onderwijs dat op verschillende niveaus en in wisselend tempo gevolgd kan worden tot de keuzemogelijkheid voor studenten om onderwijs digitaal, face-to-face of blended te volgen. In het project aan de Hogeschool Leiden vertelde Jasper is de onderwijsloopbaan als uitgangspunt, aan de hand van enkele persona, genomen om onderwijsorganisatie en de daaraan gekoppelde onderwijssystemen in kaart te brengen.

Om de deelnemers tijdens de bijeenkomst te laten praten over de consequenties van flexibilisering in het onderwijs voor de DLO in de brede zin van het woord, werd volgens het principe van Wereldcafé in drie rondes gesproken over wat studenten, docenten, studiebegeleiders, beheerders en opleidingsmanagers nodig hebben als het gaat om flexibilisering in het onderwijs en de digitale leeromgeving. Hierbij stond het uitwisselen van ideeën en ervaringen centraal.

Onder de strenge regie van Nico Juist werd de wisseling van de tafels geregeld. Lilian Boerboom rondde aan het einde van de drie sessies af met een plenaire terugkoppeling per tafel. Dit leverde de volgende 'opbrengst' op.

De student

De student wil dat alle informatie over en communicatie rondom hun opleiding 24/7 beschikbaar is: any time, any place, any device. Met moderne user interfaces, interactief en gepersonaliseerd. Dit vraagt om Wifi met hoge bandbreedte op locatie.

Dankzij de uitstekende online informatievoorziening weet de student wat van hem verwacht wordt, welke keuzes hij kan maken en welke regels daarbij gelden. Up-to-date en Just-in-time krijgt / ziet hij informatie over leeruitkomsten/ eindkwalificaties, heeft hij overzicht over het complete curriculum, informatie over keuzemogelijkheden, over de wijze van begeleiding en over het werkveld. Voor dit alles is een goede zoekfunctie beschikbaar.

De student en zijn begeleider beschikt over informatie aangaande zijn vorderingen en leertraject met een individueel studieplan, digitale zelftoetsen, informatie over vrijstellingen en een digitaal portfolio om zijn ontwikkeling te kunnen monitoren.

Leeractiviteiten vinden op de campus en online plaats met vaardige docenten, volgens het Flipped classroom principe, met o.a. Online (Peer)feedback en gebruik van learning analytics en streaming video.

Naast interactie in de fysieke omgeving op de campus, biedt de leeromgeving mogelijkheden om te communiceren en samen te werken. Daarbij zijn docenten en begeleiders 'altijd' online bereikbaar en geven ze snel respons. De DLO ondersteund communities en is een samenwerkingsomgeving.

De docent

De docent krijgt andere taken en daarom worden er ook andere vaardigheden van hem verwacht. De relatie docent – DLO is geen technisch vraagstuk, maar vooral een didactisch – communicatief (denk aan veranderde bereikbaarheid) vraagstuk. Kennis van het instrumentarium is daarbij essentieel. Van

de DLO worden mogelijkheden voor activerende werkvormen en feedback / interactiemogelijkheden verwacht. Inzicht in het gebruik (via learning analytics) is dan wel een voorwaarde. Flexibel kan ook worden opgevat als: diverse functies beleggen door verschillende tools naast elkaar te gebruiken. Dit heeft voordelen, maar vooral toch veel nadelen. Het wordt interessant om af te spreken wie eigenaar is van het materiaal en om in teams te gaan werken om elkaar te versterken.

Flexibel ja, maar wel binnen de kaders die zijn aangegeven door de beroepscompetenties.

De studiebegeleider

Allereerst is de term studiebegeleider multi-interpretabel en wordt die rol bij de verschillende instellingen anders ingevuld: de klassieke slb-er die doceert in studievaardigheden en persoonlijkheidstestjes afneemt, de studiekeuze adviseur waar de student terecht kan als hij vastloopt, een functiebeperking heeft of van studie wil wisselen, de afstudeerbegeleider en de studiecoach die in een flexibele opleiding de student adviseert, en tenslotte de docent die binnen de les studenten begeleidt.

De direct begeleidende docent moet toegang hebben tot de omgeving waarin de student leert en werkt- vaak aan learning outcomes. Vaak begint dat in een vorm van samenwerkend leren, waarin de docent een activerende rol heeft, maar dit eindigt vaak in individuele begeleiding. De leeromgeving moet zo'n glijdend proces van groepsinteractie naar persoonlijke één op één begeleiding faciliteren.

Bij de begeleiding en beoordeling, moet er ook zorg gedragen worden dat het werkveld in de omgeving "mee kan doen" (rollen en rechten).

Alle bovengenoemde actoren hebben behoefte aan digitale ondersteuning, vooral bij studiekeuze trajecten in een flexibel curriculum in de vorm van een informatiesysteem. Zo'n systeem daarvoor bedenken kan nog wel, maar dan krijg je wel de discussie welke informatie de begeleider tot zijn beschikking moet krijgen en hoe diep dat gaat. Enerzijds in het overzicht van de curriculumopbouw van een individuele student, de keuzemogelijkheden, de vraag waar de student aan toe is en wat zijn kwaliteiten zijn. Anderzijds is er de vraag waar je die informatie vandaan haalt en welk inzicht en inhoudelijke kennis je daarbij van de studiebegeleider verwacht.

De beheerder

Thema's die zijn besproken, zijn verantwoordelijkheden en eigenaarschap. Er worden voor- en nadelen besproken van het centraal of decentraal regelen van beheer en eigenaarschap. Bij decentraal eigenaarschap kan er goed worden aangesloten bij de individuele wensen van opleidingen of faculteiten, maar de beheersbaarheid en samenhang van de verschillende applicaties wordt daar wel gecompliceerder door. De beheerder moet goed op de hoogte zijn van alle eisen bij de aanschaf van een nieuwe applicatie. Ook moet de beheerder didactisch advies kunnen geven en feeling hebben voort het onderwijs (om mee te nemen bij beslissingen). Ook moet de beheerder oog hebben voor de verschillende wensen van de klant. Belangrijk voor het beheer van een flexibele digitale leeromgeving is duidelijkheid over de rollen en verantwoordelijkheden. Het is belangrijk om antwoord te hebben op de volgende vragen:

- Wat is de visie van de instelling?
- Wat zijn de kaders?
- Wie heeft de regie

Daarnaast is het ook belangrijk om te weten hoe de rolverdeling ligt tussen centraal en decentraal

- Wie is de eigenaar?
- Wie is verantwoordelijk voor het beheer?

Bij decentraal beheer en decentraal aankopen van applicaties is het gevaar dat het beheer niet meer goed uitgevoerd kan worden en dat de verschillende applicaties niet meer aan elkaar geknoopt kunnen worden. Ook is het erg belangrijk, zoals al eerder gezegd is, dat de beheerder vanaf het begin bij de aanschaf van nieuwe applicaties is betrokken. De gebruikers willen veel en snel, maar er is vaak veel tijd nodig om een nieuwe applicatie goed in beheer te nemen.

De manager

Gesproken werd over een grote diversiteit aan aandachtspunten waar een manager allemaal rekening mee moet houden. Dat ging voor een groot deel over de (projectmatige) aansturing van teams:

- *Aanpak (deze moet gepaard gaan met visie, lef, empathie, en een beetje haast), maar ook noodzakelijk zijn: oog op het resultaat, enige speelruimte en een goed ingerichte governance

- *Participatie vanuit de diensten vanaf het begin

- *Commitment: oppakken als team

- *Vereist andere managementstijl: meer agile / scrum-achtig

Een ander deel ging over de sturing die je als manager hebt:

- * Een DLO kan helpen slimme keuzes te maken als er managementinfo (dashboard) aanwezig is o.a. over instroom en bekostiging. Helpt de managementinfo mij om de beoogde voortgang van de student te monitoren? Levert de flexibilisering van mijn DLO een bijdrage aan het verhogen van studiesucces? Kost het flexibiliseren van de DLO meer werk en kost het mij als manager dus meer FTE. Of is het alleen een andere verdeling van werk in de tijd.

- *Waarom flexibilisering? Mogelijk weerstand? -> Waarom zou ik als manager überhaupt willen ingrijpen op een "draaiende" DLO? Kan ik bij deze verandering weerstand verwachten vanuit de organisatie?

- *Vier in Balans: Professionalisering van docenten + inzicht -> het Vier in balans-model van Kennisnet helpt om de ict-bekwaamheid van medewerkers te bevorderen: Moet ik dat inzetten om de professionaliteit en inzicht van mijn docenten te verhogen?

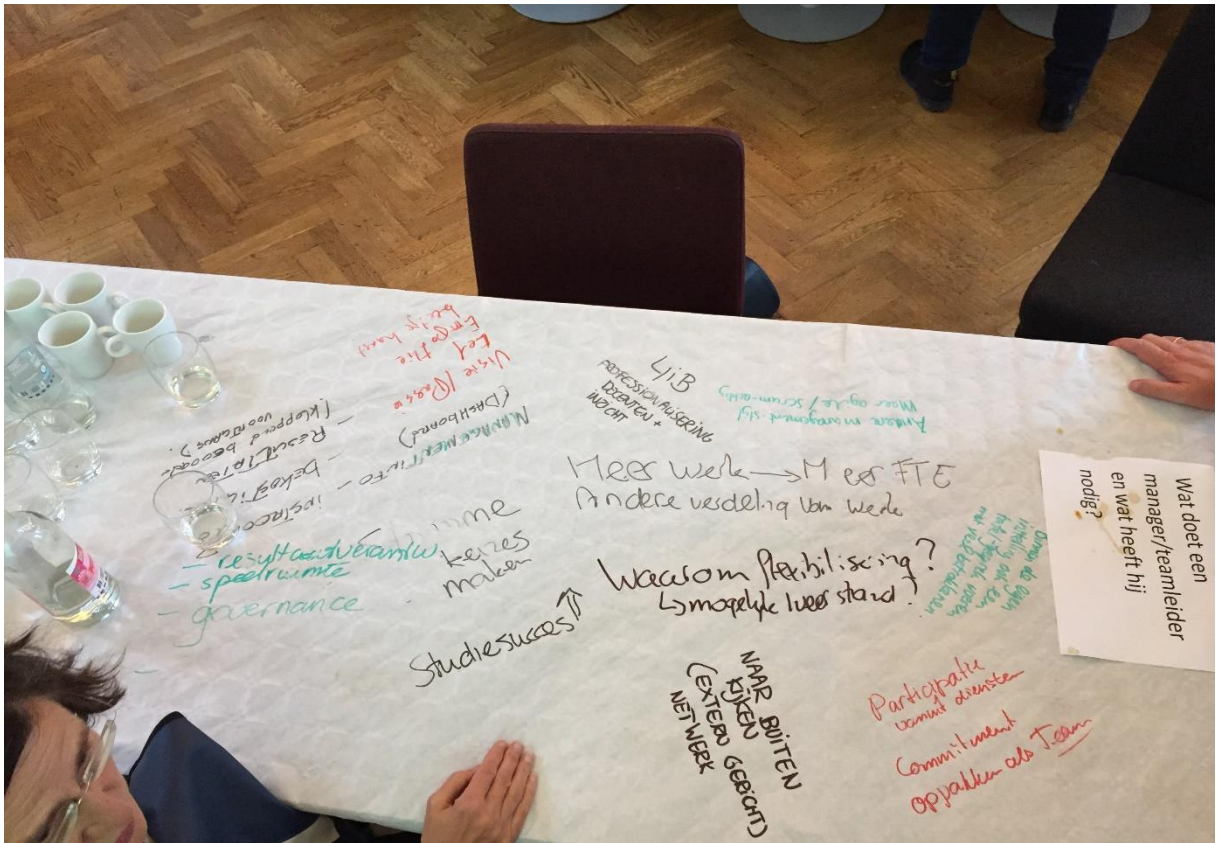
Verder werden nog de volgende tips gegeven:

- *Naar buiten kijken (extern gericht netwerk)

- *Binnen de eigen organisatie ook een Word Café tafelgesprek voeren met betrokkenen.

Tot slot bespraken de deelnemers per instelling wat ze aan inzichten rond flexibilisering en DLO meenamen naar hun eigen instelling, waarna er nog lang nagepraat werd aan de bar van de Facultyclub van universiteit Leiden.

Foto impressie





Waar is de...
 Waar van de...
 Toetsings kader met...
 Verschil in onder-
 Steuning
 Trigger
 geld minserie ↔ wensen gebruiker
 beveiliging

Wie is de eigenaar?
 Wie heeft de regie?
 Wie is de gebruiker?
 Wie wil de gebruiker?
 Technologie
 Prioriteiten
 Techno...driven
 Wie houdt over niet op alle tools
 beheersbaarheid
 Visie (ontwikkeling)
 Strategisch operationeel
 Hoe is beheer...
 centraal... de...